

Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan. *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918—1919*. București, Ed. Enciclopedică, 1994, 336 p.

Prestigioasa editură cu sporit gir intern și extern, competent diriguită de specialistul istoric dr. Marcel Popa, a oferit, printre atâtea alte capodopere ale istoriografiei autohtone, o analiză minuțioasă și obiectivă a fenomenului politico-diplomatic și militar din trecutul românesc contemporan, respectiv, după actul reîntregirii depline național-statale de la Alba Iulia și până la decizia finală adoptată la tratatele de pace de la Paris din anul 1920.

În concordanță deplină cu aprecierea prefațatorului volumului prezentat, prof. Liviu Maior, cei trei autori, merituosi cercetători ai Institutului de Istorie și Teorie Militară, au reușit să concretizeze într-o abordare științifică model — cu sorginte deja în anii '80 — un aspect al trecutului apropiat, minor cunoscut, tocmai datorită existenței unei bariere ideologice, și nu numai, în interpretare și înțelegere; prin hărnicie, devotament, acribie și responsabilitate se atestă temeinic aserțiunea că războiul împotriva Ungariei din 1919 se datorase primordial opoziției liderilor politici de la Budapesta față de recunoașterea deciziei referendumului populației majoritare din decembrie 1918, iar că Trianonul reprezentase doar consacarea juridică a faptului în plan internațional.

Introducerea semnată de coordonatorul volumului, dr. Dumitru Preda, autor al primelor trei capitole, circumscrie fazele reîntregirii statal-teritoriale românești, contextul intern și internațional, rolul celui dintâi dezbacului mondial, cu cele două intervale analizate în politica adoptată de România, între 1914—1916, și până în 1918; autorul relevă aici cooperarea politico-militară cu Puterile Antantei, motivează hotărârea din 14/27 august 1916, respectiv aportul celor peste 800000 soldați români în raport cu cele aproximativ 40 de mari unități militare adverse. Se tratează apoi despre oportunități și erori în cazul Transilvaniei, momentul reorganizatoric petrecut în 1917, rolul deținut de către generalul francez Berthelot, importanța celor trei victorii consecutive din vara anului 1917, defecțiunea rusă din octombrie același an, preliminarile Buftei și pacea de la București, impactul capitulării generale din 11 noiembrie 1918, actul debutului Conferinței de Pace de la Paris în 18 ianuarie 1919, până la aspectul atacului armat al Republicii Ungare a Sfatului (aprilie 1919) și riposta României, evidentă în final prin ocuparea capitalei, Budapesta, în 3/4 august 1919.

Recenzentul are plăcuta ocazie să semnaleze acum un amplu efort de investigare și analiză, bazat pe un material edit și covârșitor inedit. Reconstituirea științifică și critică se face într-o manieră de cercetare modernă, în care tratarea faptului politico-diplomatic este automat urmată-dublată, eficient, de investigarea laturii militare a fenomenului narat.

Cele dintâi capitole ale cărții înfățișează tocmai situația politico-militară a României la sfârșitul primului război mondial, strategia adoptată în relațiile cu Antanta și Puterile Centrale. Chestiunile strict militare sunt interpretate în strânsă legătură cu cele naționale, vizând îndeosebi soarta românilor de pe cuprinsul Monarhiei, până la actul eliberării Bucovinei și al Unirii definitive a Transilvaniei cu România. Apreciem drept extrem de sugestive tabelele alcătuite cu privire la compunerea organică a armatei române și a trupelor operative (p. 65, 66), precum și microfisele biografice despre personalitățile importante militare. Problema relațiilor maghiaro-române până la 15 aprilie 1919, analizate în plan diplomatico-militar, măsurile luate pe tărâm intern și extern între lunile noiembrie-decembrie 1918, în preajma deschiderii Conferinței de Pace, precum și acțiunile militare desfășurate în acest răstimp, au fost competent evocate în capitolul trei al lucrării. Ofensivele armate propriu-zise, cea ungară din aprilie 1919, urmată de contra-ofensiva română, cu paleta întreagă de reacții în plan restrâns și extins, înfățișarea stării părților beligerante, operațiunile duse în Munții Apuseni și până la Tisa, preparativele politico-diplomatice ale Puterilor Centrale, campania Armatei

Roșii în vara anului 1919, riposta fermă românească și ocuparea Budapestei la începutul lunii august, reprezintă importante secvențe din cuprinsul volumului realizat de cei trei specialiști ai istoriei militare autohtone contemporane.

Un alt aspect esențial creionat este subliniat prin cercetarea intervalului de patru luni de ocupație militară română în Ungaria, cu reacția opiniei publice, pro sau contra, cu prezentarea seriei de măsuri în plan organizatoric, administrativ, de ajutorare social-economică, de neimplicare în domeniul politic, desigur cu alte ecouri și atitudini interne și externe, divers comentate până la retragerea ordonată de guvernul român cu data de 11 noiembrie 1919.

Concluzia noastră vizează primordial abordarea științifică novatoare utilizată de autori, cu un aspect principal subliniat, respectiv, necesitatea apărării granițelor între 1918—1919 și numai apoi cu ilustrarea celui secundar, anume, pararea pericolului bolșevic pentru aria central-continentală, chiar dacă actul pecetluit final la 4 iulie 1920 a avut urmări previzibile și de neînălțurat în evoluția rapoarturilor interstatale, marcate de incertitudini chiar și până în zilele noastre!

STELIAN MÂDRUȚ